

Algılanan Etkinlik Fayda Ölçeği Ebeveyn Formu'nun Türkçe'ye Uyarlama Çalışması

DOI: 10.26466/opus.879141

*

Recep Fatih Kayhan* – Neslişah Aktaş Üstün** – Utku Işık***

Ümit Doğan Üstün****

* Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize/Türkiye

E-Posta: recepfatih.kayhan@erdogan.edu.tr

ORCID: [0000-0002-1022-2892](https://orcid.org/0000-0002-1022-2892)

** Dr. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Hatay/Türkiye

E-Posta: neslisahaktas@mku.edu.tr

ORCID: [0000-0003-0745-8527](https://orcid.org/0000-0003-0745-8527)

*** Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize/Türkiye

E-Posta: utku.isik@erdogan.edu.tr

ORCID: [0000-0003-1877-3960](https://orcid.org/0000-0003-1877-3960)

**** Doç. Dr. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, BESYO, Hatay/Türkiye

E-Posta: umitdoganustun@mku.edu.tr

ORCID: [0000-0002-1610-2840](https://orcid.org/0000-0002-1610-2840)

Öz

Bireyler farklı istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda rekreasyon etkinliklerine katılırlar. Çocukların rekreasyon katılımı ise genelde aile desteği ile olmaktadır. Mevcut araştırma Ooi ve ark (2020) tarafından geliştirilen "Algılanan Etkinlik Fayda Ölçeğinin" Türk dili ve kültürü için uyarlanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçek 14 madde ve 3 faktörlü bir yapıya sahiptir ve ebeveynlerin çocukların rekreasyon etkinliklerine katılımının onlara sağladığı faydayı karakter gelişimi, yetenek gelişimi ve zorlukların üstesinden gelme açısından değerlendirmektedir. Çalışmaya amaçsal örnekleme yöntemi ile seçilen 331 ebeveyn katılmıştır. Çalışmada veriler IBM SPSS 24.0 ve IBM SPSS Amos 22.0 programları kullanılarak çözümlenmiştir. Veri toplama aracının dilsel açıdan adaptasyonu çeviri geri çeviri yöntemi ile sağlanmış, geçerliği doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirliği ise iç tutarlık ve test tekrar test güvenilirlik yöntemleri ile sağlanmıştır. Çalışmada NFI, CFI, GFI, RMSEA uyum indeks değerleri hesaplanmıştır. Sonuç olarak veri toplama aracının Türk Dili ve Kültürü için güvenilir ve geçerlik ölçütü olan, uyum indeks değerlerine göre de 14 madde ve 3 faktör olarak iyi uyum gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, boş zaman, serbest zaman, spor, ergen, çocuk.

Turkish Adaptation Study of the “Perceived activity benefits scale” Parent Form

*

Abstract

Individuals participate in recreation activities in line with different wishes and needs. Children’s participation in recreation is generally with family support. The present study aimed to adapt the “Perceived Activity Benefit Scale” developed by Ooi et al (2020) for Turkish language and culture. The original scale has 14 items and 3-factors which enable the parents to evaluate the benefits of children’ recreation participation in terms of character development, talent development and overcoming difficulties. 331 parents selected by purposeful sampling method participated in the study. The data were analyzed using IBM SPSS 24.0 and IBM SPSS Amos 22.0 programs. The linguistic adaptation of the data collection tool was provided by translation-retranslation method, its validity was provided by confirmatory factor analysis, and its reliability was provided by internal consistency and test-retest reliability methods. NFI, CFI, GFI, RMSEA fit index values were calculated in the study. As a result, it was determined that the data collection tool is valid and reliable for Turkish Language and Culture with 14 items and 3 factors according to the fit index values.

Key Words: *Recreation, leisure, free time, sports, teenager, child.*

Giriş

En genel tanımıyla rekreasyon “bireylerin sahip oldukları boş zamanlarda zorla yaptırılmayan, katılımcıların kendi beceri ve kaynaklarını kullanarak yapmak istedikleri ve yaptıkları, bağlamsal çerçevesi çizilmiş, tatmin edici, doyurucu veya bunların her ikisini birden sağlayan etkinlikler” olarak tanımlamıştır (Stebbins, 2016, s.11). Bu tanımlamaya göre bisiklete binmek, uçurtma uçurmak, bilgisayar oyunu oynamak gibi etkinlikler boş zaman etkinliği yani rekreasyon olarak nitelendirilir (Russell, 2017, s.17). Bireyler farklı istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda rekreasyona katılırlar. Araştırmacılara göre rekreasyona katılım ile ilişkilendirilen en temel özelliklerden birisi katılımcıların algıladıkları özgürlüktür. İkinci olarak etkinliklerin yetenek gelişimi, kendini ifade edebilme, öz gelişim ve kendini gerçekleştirme fırsatları sunmasıdır. Üçüncü temel özellik ise etkinlik neticesinde elde edilen eğlence, haz ve zevk gibi psikolojik duygu durumlarıdır. Bireyleri rekreasyona katılmaya sevk eden diğer faktörler arasında ise rahatlama, akış, macera gibi faktörler gelebilmektedir. Buna ek olarak yaratıcı imgelem içeren bilişlerle ilgili deneyimlerin de rekreasyona katılımı etkin olduğu söylenebilir (Mannell, 2014, s.11). Dolayısıyla rekreasyon tercihi ve davranışında bireysel değişkenler, önemli bir araştırma alanını temsil etmektedir. Literatür incelendiğinde sıklıkla çalışılan bireysel değişkenlerin cinsiyet (Ayhan, Ekinçi, Yalçın ve Yiğit, 2018), etnik köken (Başkan ve Karaküçük, 2015), engellilik durumu (King vd., 2006), gelir seviyesi (Gürbüz ve Henderson, 2014) ve yaş (Boot, Charness, Czaja, Rogers ve Sharit, 2018) olduğu göze çarpmaktadır. Bütün bu bireysel değişkenler tercih edilen rekreasyon etkinliğini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Örneğin yaş faktörü bireylerin boş zaman tercihinde etkin rol oynamaktadır. Çünkü yaş sadece olgunlaşmayı değil aynı zamanda deneyim, beklenti ve öncelikler gibi olguları da kapsamaktadır (Russell, 2017, s.42). Bu doğrultuda bir yetişkin ile bir çocuğun benzer rekreasyon etkinliğini seçmesi beklenemez. Çocukların boş zaman değerlendirme alışkanlıkları incelendiğinde ise genelde oyun temelli etkinlikler olduğu araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur (Parmar, Harkness ve Super, 2004).

Çocukluk çağında ilgilenilen spor, sanat gibi formal ve hobi sahibi olmak gibi informal etkinliklerin çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-

motor gelişimine pozitif etkisi vardır (Metsapelto ve Pulkkinen, 2014). Fakat çocukların bu etkinlikleri organize edebilmesi ve katılabilmesi kendi öz çabalarından daha çok ailelerinin çabası veya etkisi ile gerçekleşmektedir. Ebeveynler, çocuklarının sahip oldukları boş zamanları olumlu şekilde değerlendirebilmeleri için çaba sarf ederler. Dolayısıyla çocuğun ait olduğu toplum ve aile ortamı onun boş zaman aktivitelerinde ki seçim sürecini etkilemektedir denilebilir (Aslan ve Cansever, 2012). Bu doğrultuda 119 ebeveyn üzerinde yapılan bir çalışmada, ailelerin çocuklarından boş zamanlarını kitap/dergi okuyarak, zekâ oyunları ile uğraşarak, konsere veya sinemaya giderek değerlendirmeleri gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır (Işık vd., 2013). Bir diğer çalışmada ise ebeveynler, çocuklarından boş zamanlarda ders çalışmalarını beklemektedirler (Elçi ve Mülazımoğlu Ballı, 2011).

Bir önceki paragrafta belirtildiği gibi ebeveynlerin çocukların rekreasyonel katılımında etkisinin olduğu araştırmalar neticesinde ortaya konulmuştur. Fakat, rekreasyon etkinliklerinin, özellikle de aile ortamının dışında gerçekleştirilen etkinliklerin çocuklarına sağladığı faydalar hakkında ebeveyn görüşlerine yeteri kadar başvurulmamıştır (Ooi, Rose-Krasnor, Shapira ve Coplan, 2020). Dolayısıyla ebeveyn bakış açısı ile spor, sanat ve hobi gibi rekreasyonel etkinliklerin çocuklara sağladığı faydaların neler olduğunu ölçen ölçüm araçları da sınırlıdır. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde ise geçerlik ve güvenilirliği tespit edilmiş bu tarz bir ölçüm aracına rastlanmamıştır. Dahası ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar “ölçülmek istenen örtük değişkenin” kavramsal tanımını kapsamlı olarak ortaya koymak içinde yeterli gözükmemektedir. Dolayısıyla mevcut araştırmada yeni bir ölçüm aracı geliştirirken karşılaşılan sorunları (Erkuş, 2007) minimuma indirebilmek adına sağlam bir kuramsal ve kavramsal temele sahip olduğu varsayılan Ooi vd. (2020) tarafından geliştirilen ve orijinal ismi “Perceived activity benefit scale” olan ölçüm aracının Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, Ooi vd. (2020) tarafından geliştirilen "Perceived activity benefits scale" ölçeğinin faktör yapısının test edildiği metodolojik bir araştırmadır. Araştırma nicel araştırma paradigması temel alınarak tarama modeline göre tasarlanmıştır.

Örnekleme

Çalışmada amaçsal örnekleme yöntemi ile seçilen 331 (Ort yaş = 39.11 ± 5.73) veli yer almıştır. Katılımcıların çocukları Hatay Altın Vuruş Karate ve Spor Kulübünde spor yapmaktadır. Çalışmada yer alan velilerin 86' sı (26%) "erkek", 245' i (%74) "kadın"dır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak Ooi vd. (2020) tarafından geliştirilen "Perceived activity benefits scale" kullanılmıştır. Ölçek ailelerin çocuklarının spor, sanat ve hobi gibi rekreasyonel etkinliklere katılımı sayesinde çocuklarında meydana gelen gelişimleri değerlendirdikleri 14 maddelik bir ölçektir ve "karakter", "yetenek/eğlence" ve "zorlukların üstesinden gelme" şeklinde 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğe verilen cevaplar 1 (tamamen katılmıyorum) – 5 (tamamen katılıyorum) şeklinde 5' li Likert tipi derecelendirme ölçeği üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçek alt boyutlarından alınan yüksek puanlar rekreasyon etkinliği neticesinde elde edilen faydanın da yüksek olduğunu göstermektedir.

Veri Toplama Prosedürü

Çalışmada ilk olarak ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması için ölçeği geliştiren Dr. Laura L. Ooi ile elektronik posta yoluyla iletişime geçilmiş ve gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan çalışma için etik onay alınmıştır. Bir sonraki aşamada Hatay Altın Vuruş Karate ve Spor Kulübü yetkilileri ile görüşülmüş ve ölçek formlarının çevrimiçi olarak velilere uygulanması için gerekli izin alınmıştır. Çalışmada veriler

çevrimiçi olarak toplanmış ve katılımcılardan bilgilendirilmiş gönüllü onam formu yine çevrimiçi olacak şekilde alınmıştır. Bilgilendirilmiş gönüllü onam formuna olur vermeyen katılımcıların çevrimiçi ölçek formuna ulaşması engellenmiştir.

Verilerin Analizi

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması belirli aşamalardan geçmiştir. Öncelikle dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır. Ölçek daha sonra sırasıyla kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği, yakınsak geçerlilik ve ayırma geçerliliği analizlerine tabii tutularak son şeklini almıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanarak tespit edilmiştir. Verilerin analizinde IBM SPSS 24.0 ve IBM SPSS Amos 22.0 programları kullanılmıştır.

Bulgular

Dilsel Eşdeğerlik Çalışması

Dilsel Eşdeğerlik çalışmasında çeviri geri çeviri yöntemi kullanılmıştır. Orijinal ölçek ilk aşamada 2 native speakers ve ana dili Türkçe olan 2 öğretim elemanı tarafından taslak halinde Türkçe'ye çevrilmiştir (Ç1). Türkçe'ye çevrilen taslaklar üzerinden spor bilimleri alanında çalışan 4 öğretim elemanı uygun ifade seçimine karar vermiştir (Ç2). Bir sonraki aşamada ise 3 Türk öğretim elemanı ölçeği orijinal dile tekrar çevirmiştir (GÇ1). Orijinal diline çevrilen ölçek birinci aşamada da yer alan 2 native speaker ve araştırmacılar tarafından incelenmiş ve orijinal ölçek ile mukayese edilmiştir. Ölçeğin uygunluğuna ise araştırmacılar tarafından karar verilmiş ve ölçeğin Türkçe isminin Algılanan Etkinlik Fayda Ölçeği Ebeveyn Formu olmasına karar verilmiştir.

Kapsam Geçerliliği

Kapsam geçerliliği için Lawshe (1975)'nin önerdiği yaklaşım dikkate alınmıştır. Dilsel eşdeğerlik çalışmasında da yer alan uzmanların vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda her bir maddenin Kapsam Geçerliliği

Oranı (KGO) ve ölçeklerdeki her bir faktörün Kapsam Geçerliliği İndeksi (KGI) hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda her bir alt maddenin KGO'ları 0,80'den her bir faktörün KGI'leri ise 0,67'den büyük olduğu gözlenmiştir (Wilson, Pan ve Schumskyve, 2012; Yurdagül, 2005).

Yapı Geçerliliği

Ölçeğin yapı geçerliliği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile sağlanmıştır. Algılanan Etkinlik Fayda Ölçeği Ebeveyn Formu için yapılan DFA sonucunda; modifikasyon endeksi, modelin uyumunun teorik olarak ilgili maddeleri kapsayacak şekilde geliştirilebileceğini ve modelin yeniden belirlenebileceğini göstermiştir. Analiz sonucunda uyum indeksleri; $\chi^2/df=2.999$ kabul edilebilir uyum (Kline, 2011), NFI=0,945 mükemmel uyum (Forza ve Filippini, 1998), RMSEA=0,078 kabul edilebilir uyum (Browne ve Cudeck, 1993), CFI=0,963 mükemmel uyum (Baumgartner ve Homburg, 1996), GFI=0,914 kabul edilebilir uyum (Greenspoon ve Saklofske, 1998) düzeyindedir. Bu sonuçlar modelin verilere iyi uyduğunu düşündürmektedir.

Tablo 1. 14 Maddelik Yapının DFA Değerleri

Madde	Alt Boyut	Standardize Faktör Yükleri	Faktör Yükleri	Standart Hata	t-değeri	p
Madde 1	Karakter	0,750	1,000			
Madde 2	Karakter	0,864	1,204	0,073	16,595	***
Madde 3	Karakter	0,815	1,098	0,071	15,517	***
Madde 4	Karakter	0,820	1,121	0,072	15,629	***
Madde 5	Karakter	0,853	1,137	0,070	16,353	***
Madde 6	Karakter	0,768	1,083	0,075	14,497	***
Madde 7	Karakter	0,704	1,054	0,080	13,147	***
Madde 8	Yetenek/Eğlence	0,856	1,000			
Madde 9	Yetenek/Eğlence	0,864	1,029	0,050	20,621	***
Madde 10	Yetenek/Eğlence	0,887	1,058	0,058	18,186	***
Madde 11	Yetenek/Eğlence	0,867	1,061	0,051	20,722	***
Madde 12	Zorlukların Üstesinden Gelme	0,821	1,000			
Madde 13	Zorlukların Üstesinden Gelme	0,837	1,057	0,058	18,200	***
Madde 14	Zorlukların Üstesinden Gelme	0,713	0,937	0,065	14,498	***

Hair, Sarstedt, Hopkins ve Kuppelwieser (2014)'e göre faktör yük değeri 0,50 ve üzeri olan maddeler yapının açıklanmasında anlamlı derecede önemlidir. Standardize faktör yüklerine bakarak, geçerliliğin (convergent validity) sağladığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca maddelerin t değerleri kontrol edilmiş ve her birinin $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde olduğu gözlemlenmiştir.

Yakınsak Geçerlik

DFA sonucu ortaya çıkan modelin yakınsak geçerliği değerlendirilmiştir. Algılanan Etkinlik Fayda Ölçeği Ebeveyn Formu ölçüm modellerinin yakınsak geçerliği için faktör yük değerlerinden yola çıkarak ortalama varyans (AVE) ve yapı güvenirliliği (CR) hesaplanmıştır. AVE değeri hesaplamalarında tüm alt boyutların 0,50'den yüksek olduğu görülmüştür (Kline, 2011). Ayrıca genel CR değerinin 0,70'ten büyük değerlere sahip olduğu görülmüştür (Fornell ve Larcker, 1981).

İraksak Geçerlilik

Ölçülmek istenen yapının faktörleri arasında yüksek korelasyon olmaması iraksak geçerliği için istenen bir özelliktir. Farklı bir ifade ile ölçek alt boyutlarının aynı özelliği ölçmesi istenmemekte ancak birbirileri ile de uyum içerisinde olması beklenmektedir. Alt boyutlar arasındaki korelasyon düzeylerinin 0,85'i geçmediği gözlemlenmiştir (Kline, 2011). Tablo 2'de ölçeklerin yapılar arası korelasyon, AVE ve CR değerleri gösterilmektedir.

Tablo 2. Üç Alt Boyutlu Yapının Korelasyon, AVE ve CR Değerleri ile Güvenirlilik Katsayıları

	Alfa	1	2	3	AVE	CR
1. Karakter	0.923	1	.836	.834	0.637	0.924
2. Yetenek/Eğlence	0.918		1	.826	0.754	0.924
3. Zorlukların Üstesinden Gelme	0.834			1	0.627	0.834

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliğini test etmek amacıyla Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Alt boyutlar için hesaplanan iç tutarlık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Alt boyutların iç tutarlılık katsayıları Tablo 2'de gösterilmiştir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Tüm grup içinden tesadüfi olarak seçilmiş 31 katılımcı üzerinden 3 hafta sonrasında tüm ölçek üzerinden gerçekleştirilen test tekrar test güvenirliliği katsayısı ise 0,86 olarak tespit edilmiştir. Tüm bu bulgular ölçeğin tatmin edici düzeyde güvenirliliğe sahip olduğuna ilişkin kanıt olarak kullanılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma kapsamında Algılanan Etkinlik Fayda Ölçeği-Ebeveyn Formu'nun Türkçe formu oluşturulmuş ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amacıyla geçerlik ve güvenirlilik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin geçerliği için kapsam geçerliği, yapı geçerliği, yakınsak ve iraksak geçerliği incelenmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda her bir alt maddenin KGO'larının 0.80'den her bir alt boyutun KGI'lerinin ise 0.67'den büyük olduğu gözlenmiştir Ortaya çıkan bu sonucun kapsam geçerliği için yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Wilson vd., 2012; Yurdağül, 2005). 3 faktörlü yapının yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksleri $\chi^2/df= 2.999$, GFI=0.914, CFI=0.963, NFI=0.945, ve RMSEA=0.078 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizinin RMSEA değerinin 0.05 ile 0.08 arasında olması iyi uyum gösterdiğini, 0.05'ten küçük olması ise mükemmel uyum gösterdiğini belirtir (Browne ve Cudeck, 1993; Byrne, 1998; Hu ve Bentler, 1999; Kelloway, 1998; Mc Donald ve Moon-Ho, 2002; Schmelleh-Engel, Moosbrugger ve Müllerve, 2003). Mevcut ölçekte RMSEA değeri ise 0.078 olarak hesaplanmıştır. Ek olarak GFI, IFI, CFI ve NFI değerleri 0.90 ile 0.95 arasında ise değerlerin iyi uyuma sahip olduğu 0.95'ten büyük ise değerlerin mükemmel uyuma sahip olduğu belirtilmiştir (Baumgartner ve Homburg, 1996; Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Pescharark, 2006; Hu ve Bentler, 1999; Schmelleh-Engel vd., 2003). Ayrıca χ^2/sd değerlerinin iyi uyum göstermesi halinde GFI ve NFI değerlerinin 0.80'den büyük ol-

masının; kabul edilebilir uyum olarak görülebileceği bildirilmiştir (Greenspoon ve Saklofske, 1998; Forza ve Filippini, 1998). Mevcut çalışmanın uyum indeksleri incelendiğinde ölçeğe ait GFI ve NFI değerlerinin iyi uyum gösterdiği, CFI değerinin ise mükemmel uyum gösterdiği belirlenmiştir. Bu araştırma kapsamında elde edilen tüm uyum indeksleri incelendiğinde ölçeğe ait uyum değerlerinin mükemmel veya kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmektedir. Bu değerlerin ölçeğin orijinal versiyonundaki değerlerle de benzerlik içinde olduğu anlaşılmaktadır (Ooi vd., 2020).

Algılanan Etkinlik Faydaları Ölçeği- Ebeveyn Formu'nun yakınsak geçerliliği hakkında bilgi edinmek için AVE ve CR değerleri hesaplanmıştır. AVE değerlerine baktığımızda tüm alt boyutlarda değerlerin referans değer olan 0.50'den yüksek olduğu görülmektedir (Hair, Celsi, Ortinau ve Bush, 2010). CR değeri tüm alt boyutların yapı güvenilirliğini ifade etmektedir. Çalışmada CR değerlerine bakıldığında da 0.70 değerinin üzerinde değerlere sahip oldukları görülmektedir (Fornell ve Larcker, 1981). İraksak geçerliliğin ön koşulu ise ölçülen yapının faktörleri arasındaki korelasyonun yüksek olmamasıdır. Ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyon düzeyleri incelendiğinde Kline (2011)'ın belirttiği 0.85 değerini geçmediği görülmektedir. Bu bulgular neticesinde mevcut ölçeğin yakınsak ve iraksak geçerliliğinin desteklendiği söylenebilmektedir.

Algılanan Etkinlik Faydaları Ölçeği- Ebeveyn Formu'nun güvenilirliğini için Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Kline'a (2011) göre korelasyon katsayısının 0.90 düzeyinde mükemmel, 0.80 düzeyinde çok iyi ve 0.70 düzeyinde ise yeterli olduğu ifade edilmektedir. Analiz sonucunda Karakter alt boyutunun Cronbach's Alpha değerinin 0.923, Yetenek/Eğlence alt boyutunun Cronbach's Alpha değerinin 0.918, Zorlukların Üstesinden Gelme alt boyutunun Cronbach's Alpha değerinin ise 0.834 olduğu görülmüştür. Buna göre alt boyutlara ait güvenilirlik katsayılarının mükemmel veya çok iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca ölçek üzerinden 3 hafta ara ile gerçekleştirilen test tekrar test güvenilirliği sonucu 0.86 olarak hesaplanmıştır. Tüm bu bulgulardan yola çıkarak ölçeğin tatmin edici düzeyde güvenilir ve tutarlı olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında orijinal formu Ooi vd. (2020) tarafından geliştirilen Algılanan Etkinlik Faydaları Ölçeği- Ebeveyn Formu'nun 3 faktör ve 14 maddeden oluşan Türkçe versiyonunun Türk dili ve kültürü için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Öneriler

Güncel çalışmalar rekreasyona katılımın çocuklar üzerinde pozitif etkilerinin olduğunu göstermektedir (Edwards, Cameron, King ve McPherson, 2021). Buna rağmen hoş olmayan bir rekreasyon deneyimi, etkinlikten elde edilmesi beklenen faydanın alınamamasına sebebiyet verdiği gibi olumsuz etkilerde oluşturabilmektedir. Çocukların rekreasyon etkinliklerine katılımı kendi çabalarından ziyade ebeveynlerinin yönlendirmesiyle gerçekleştiği için ebeveynlere düşen sorumlulukta artmıştır. Dolayısıyla ebeveynlerin rekreasyon etkinliklerinin çocuklara sağladığı faydalar hakkında bilgi sahibi olması, etkinliklerden elde edilmesi muhtemel faydaların da artmasını ve sürdürülebilir olmasını sağlayacaktır. Ayrıca günümüz Pandemi koşulları göz önüne alındığında bu konda ebeveynlere daha fazla sorumluluk düşmektedir (Uslu, Karavelioğlu ve Gümüşgöl, 2020). Bu noktada mevcut çalışmada Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan veri toplama aracının gerek ebeveynlere gerekse de araştırmacılara ve etkinlik planlayıcılara faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca ileride farklı çalışma grupları ile yapılacak benzer çalışmalarda mevcut ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yeniden yapılması ve ampirik çalışmalarla desteklenmesi, ilgili literatürün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

EXTENDED ABSTRACT

Turkish Adaptation Study of the “Perceived activity benefits scale” Parent Form

*

Recep Fatih Kayhan – Neslişah Aktaş Üstün– Utku Işık – Ümit Doğan Üstün
Recep Tayyip Erdoğan University -Mustafa Kemal University- Recep Tayyip Erdoğan University- Mustafa Kemal University

In its most general definition, recreation is defined as “the activities that individuals do using their own skills and resources, have a contextual framework, are satisfactory, satisfying or provide both” (Stebbins, 2016, p.11). According to this definition, activities such as cycling, flying a kite, playing computer games are considered as leisure activities (Russell, 2017, p.17). Individuals participate in recreation in line with different wishes and needs. According to the researchers, one of the most basic features associated with participation in recreation is the freedom perceived by the participants. Secondly, the activities offer opportunities for talent development, self-expression, self-development and self-actualization. The third basic feature is the psychological emotional states such as fun, pleasure and pleasure obtained as a result of the activity. Other factors that encourage individuals to participate in recreation include factors such as relaxation, flow and adventure (Mannell, 2014, p.11). Therefore, individual variables in recreational preference and behavior represent an important area of research. For example, age plays an active role in the recreation preference of individuals. Because age covers not only maturation but also experiences, expectations and priorities (Russell, 2017, p.42). Accordingly, an adult and a child cannot be expected to choose a similar recreational activity. When children's leisure habits are examined, it has been revealed by researchers that they are generally game-based activities (Parmar, Harkness and Super, 2004).

Formal activities such as sports and art, and informal activities such as having a hobby in childhood have a positive effect on children's cognitive, affective and psycho-motor development (Metsapelto and Pulkkinen, 2014). However, the ability of children to organize and participate in these activities is realized by the effort or influence of their families rather than their own efforts. Parents make an effort so that their children

can make positive use of the free time they have. However, parental views on the benefits of recreational activities, especially activities performed outside the family environment, for their children have not been sufficiently investigated (Ooi, Rose-Krasnor, Shapira and Coplan, 2020). When the studies conducted in our country are examined, no such measurement tool was found with validity and reliability. Moreover, studies in our country do not seem sufficient to comprehensively reveal the conceptual framework of the "implicit variable to be measured". Therefore, in order to minimize the problems (Erkuş, 2007) encountered while developing a new measurement tool, in the current research, it was aimed to adapt the "Perceived Activity Benefit Scale" developed by Ooi et al (2020) for Turkish language and culture.

The study was designed as a cross-sectional quantitative research. 331 parents selected by purposive sampling method were included in the study. The children of the participants do sports in Hatay Altın Vuruş Karate and Sports Club. The original scale was developed by Ooi et al. (2020). The scale is a 14-item scale in which families evaluate the development of their children through their children's participation in recreational activities such as sports, art and hobbies, and consists of 3 sub-dimensions: "character", "talent/fun" and "overcoming difficulties". Responses to the scale are evaluated on a 5-point Likert-type rating scale as 1 (totally disagree) to 5 (totally agree). In the study, the data were collected online and the informed consent form was obtained online from the participants. The adaptation of the scale to Turkish gone through certain stages. First of all, linguistic equivalence study was carried out. The scale was then subjected to content validity, construct validity, convergent validity and discriminant validity analyzes respectively, and took its final form. In addition, the reliability of the scale was determined by calculating the internal consistency coefficient and test-retest reliability coefficient. IBM SPSS 24.0 and IBM SPSS Amos 22.0 programs were used in the analysis of the data.

In the Linguistic Equivalence study, the translation back translation method was used. The original scale was first translated into Turkish in draft form by 2 native speakers and 2 instructors whose native language is Turkish (T1). Based on the drafts translated into Turkish, 4 instructors working in the field of sports sciences decided to choose the appropriate

expression (T2). In the next stage, the scales of 3 Turkish instructors were translated back into the original language (TBT1). The scale translated into its original language was examined by 2 native speakers and researchers in the first stage and compared with the original scale.

For content validity, the approach proposed by Lawshe (1975) was taken into account. In line with the answers given by the experts who also took part in the linguistic equivalence study, the Content Validity Ratio (CVR) of each item and the Content Validity Index (CGI) of each factor in the scales were calculated. As a result of the calculations, it was observed that the CVRs of each sub-item were greater than 0.80 and the CGIs of each factor were greater than 0.67 (Wilson, Pan and Schumskyve, 2012; Yurdagül, 2005). Construct validity of the scale was provided by Confirmatory Factor Analysis (CFA). CFA results and fit indicators suggested that the model fits the data well. The convergent validity of the model that emerged as a result of CFA was evaluated. For the convergent validity, the mean variance (AVE) and construct reliability (CR) were calculated based on the factor load values. In the AVE value calculations, all sub-dimensions were found to be higher than 0.50 (Kline, 2011). The lack of high correlation between the factors of the construct to be measured is a desirable feature for divergent validity. It was observed that the correlation levels between the sub-dimensions did not exceed 0.85 (Kline, 2011). Cronbach's Alpha internal consistency coefficient was calculated to test the reliability of the scale. It is understood that the internal consistency coefficients calculated for the sub-dimensions are at a sufficient level. The test-retest reliability coefficient, which was performed on the whole scale after 3 weeks on 31 randomly selected participants from the whole group, was found to be 0.86. All these findings were used as evidence that the scale had a satisfactory level of reliability.

Within the scope of this research, the Turkish version of the Perceived Effectiveness Benefit Scale-Parent Form was created and validity and reliability analyzes were carried out in order to examine its psychometric properties. For the validity of the scale, content validity, construct validity, convergent and divergent validity were examined. For the reliability Cronbach's Alpha and test retest results were examined. Analyzed results showed that the Turkish version of Ooi et al (2020)'s "Perceived

activity benefits scale" is valid and reliable for Turkish Language and Culture with 14 items and 3 factors.

It is thought that the data collection tool will be beneficial to both parents, researchers and activity planners. In addition, the validity and reliability analyzes of the current scale in similar studies to be conducted with different study groups in the future and its support with empirical studies will contribute to the development of the relevant literature.

Kaynakça / References

- Aslan, N. ve Cansever, B. A. (2012). Ergenlerin boş zaman değerlendirme algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 23-35.
- Ayhan, C., Ekinci, N. E., Yalçın, I. ve Yiğit, Ş. (2018). Investigation of constraints that occur during participation in leisure activities by high school students: A sample of Turkey. *Education Sciences*, 8(2), 86.
- Başkan, A. H. ve Karaküçük, S. (2015). Farklı kültürlerde boş zaman davranışları: Ermeniler örnekleme. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 10-22.
- Baumgartner, H. and Homburg, C. (1996). Applications of structural equation modeling in marketing and consumer research: A review. *International Journal of Research in Marketing*, 13(2), 139-161.
- Boot, W. R., Charness, N., Czaja, S. J., Rogers, W. A. and Sharit, J. (2018). Aging and leisure activities: Opportunities and design challenges. *Innovation in Aging*, 2(1), 213.
- Browne, M. W. and Cudeck, R. (1993). *Alternative ways of assessing model fit*. In: Bollen, K.A. and Long, J.S. (Eds.), *Testing structural equation models* (p.136-162). Beverly Hills, CA: Sage.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming (multivariate applications series)*. New York: Taylor and Francis Group, 396, 7384.
- Edwards, B., Cameron, D., King, G. and McPherson, A. C. (2021). The potential impact of experiencing social inclusion in recreation for children with and without disabilities. *Disability and Rehabilitation, Ahead of Print*, 1-10.
- Elçi, G. ve Mülazımoğlu Ballı, Ö. (2011). Ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımlarıyla ilgili görüş ve beklentileri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 36-46.

- Erkuş, A. (2007). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40), 17-25.
- Fornell, C. and Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Forza, C. and Filippini, R. (1998). TQM impact on quality conformance and customer satisfaction: A causal model. *International Journal of Production Economics*, 55(1), 1-20.
- Greenspoon, P. J. and Saklofske, D. H. (1998). Confirmatory factor analysis of the multidimensional students' life satisfaction scale. *Personality and Individual Differences*, 25(5), 965-971.
- Gürbüz, B. and Henderson, K. A. (2014). Leisure activity preferences and constraints: Perspectives from Turkey. *World Leisure Journal*, 56(4), 300-316.
- Hair Jr, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L. and Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): An emerging tool in business research. *European Business Review*, 26(2), 106-121.
- Hair, J. F., Celsi, M., Ortinau, D. J. and Bush, R. P. (2010). *Essentials of marketing research* (Vol. 2). New York, NY: McGraw-Hill/Irwin.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Işık, U., Karakuş, S., Üstün, Ü. D., Gümüşgöl, O., Kaplan, M. ve Demirel, M. (2013). Yaz spor okullarının yeterliliği ve ebeveynlerin çocuklarından boş zamanlarını değerlendirme beklentileri. 2. *Rekreasyon Araştırma Kongresi*, 31 Ekim–3 Kasım 2013, Kuşadası, Aydın.
- Kelloway, E. K. (1998). *Using LISREL for structural equation modeling: A researcher's guide*. California: Sage Thousand Oaks.
- King, G., Law, M., Hanna, S., King, S., Hurley, P., Rosenbaum, P. and Petrenchik, T. (2006). Predictors of the leisure and recreation participation of children with physical disabilities: A structural equation modeling analysis. *Children's Health Care*, 35(3), 209-234.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (Third Edition). New York: Guilford Press.
- Mannell, R. C. (2014). Leisure in the laboratory and other strange notions: psychological research on the subjective nature of leisure. Elkington,

- S. ve Gammon, S. J. (Eds.), *Contemporary Perspectives in Leisure* içinde (s.3-17). London: Routledge.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Artelt, C., Baumert, J. and Peschar, J. L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.
- McDonald, R. P. and Ho, M. H. R. (2002). Principles and practice in reporting structural equation analyses. *Psychological Methods*, 7(1), 64-82.
- Metsapelto, R. L. and Pulkkinen, L. (2014). The benefits of extracurricular activities for socio emotional behaviour and school achievement in middle childhood: An overview of the research. *Journal of Educational Research Online*, 6, 10-33.
- Ooi, L. L., Rose-Krasnor, L., Shapira, M. and Coplan, R. J. (2020). Parental beliefs about young children's leisure activity involvement. *Journal of Leisure Research*, 51(4), 1-20.
- Parmar, P., Harkness, S. and Super, C. M. (2008). Teacher or playmate? Asian immigrant and Euro-American parents' participation in their young children's daily activities. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(2), 163-176.
- Russell, R. V. (2017). *Pastimes: "The context of contemporary leisure* (6th Press.). Chicago, IL: Sagamore Publishing.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. and Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Stebbins, R. A. (2016). *Serbest zaman fikri temel ilkeler*. (M. Demirel, N. E. Ekinici, Ü. D. Üstün, U. Işık ve O. Gümüşgöl Çev.). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi. (2012).
- Uslu, S., Karavelioğlu, M. B. ve Gümüşgöl, O. (2020). Geleneksel rekreatif oyunlar: Yeni koronavirüs (Covid-19) salgını sürecinde boş zaman değerlendirme önerileri. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(SI1), 14-25
- Wilson, F. R., Pan, W. and Schumsky, D. A. (2012). Recalculation of the critical values for Lawshe's content validity ratio. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 45(3), 197-210.

Yurdağül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. *14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Denizli.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Kayhan, R. F., Aktaş Üstün, N., Işık, U. ve Üstün, Ü. D. (2021). Algılanan etkinlik fayda ölçeği ebeveyn formu'nun Türkçe'ye uyarlama çalışması. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4624-4641. DOI: 10.26466/opus.879141.